

## İKİNCİ AÇILIM PROJESİ ÜZERİNE

1 Ekim 2025 günü, geç kalkanlar ya da Türkiye’deki siyasetten herhangi bir beklentisi olmayanlar, öğle haberlerinde “flaş” adı altında yayınlanan açıklamalar karşısında büyük şaşkınlık yaşadılar. Aynı şaşkınlık, kuşkusuz en fazla Cumhur İttifakı taraftarları olmak üzere tüm toplum kesimlerinde vuku bulmuştu. MHP lideri Devlet Bahçeli, çok değil yaklaşık bir yıl önce seçimleri kazanmaları halinde muhalefetin serbest bırakarak ülkeyi büyük bir tehlikenin eşiğine getireceklerini iddia ettiği Abdullah Öcalan’ın serbest kalmasını, meclise gelmesini, konuşma yapmasını ve PKK’ya silah bırakma çağrısı yaparak “terörü tamamen bitirmesini” öneriyordu. (Bahçeli, 2024)

Bahçeli’nin Özgür Özel hakkında sabahdan yaptığı sert açıklamaları, akşam TBMM açılış resepsiyonunda “Bazen siyaseten söylememiz gerekenler oluyor” diyerek rakibini teselli ettiği açıklamalara vakıf olan kamuoyunda, bu açıklamanın örnekteki kadar “masum” olmadığı hemen anlaşıldı ve çeşitli tepkiler aldı. Açıklamanın, Cumhur İttifakı’nın bileşenlerinden önemsiz birkaç çıkış dışında AKP’den de büyük oranda destek aldığı göze çarpıyordu. İttifakın bir ucundan Destici; “e şehitler ne olacak?” minvalinde tepki gösterirken, diğer uçtan HÜDAPAR ise “yani sonuç olarak Kürtlere anayasada yer verilecek mi nedir yani?” mealinde bir açıklama ile bu yeni açılımı karşıladılar. Bahçeli’nin deyimiyle “siyaseten böyle şeyler söyleniveriyor” olsa da temelde açıklamanın boş bir hezeyan ürünü olmadığı, belirli bir planın hazırlığı olduğu kısa sürede anlaşıldı. Görünüşe göre iktidar dünyada ve özellikle Suriye’de olan gelişmeleri gözden geçirmekte, yeni bir politika değişikliğine gitmekte ve kendi deyimiyle “iç cepheyi” tahkim etmek istemekteydi. Kısa süre içerisinde konunun devamı geldi ve Öcalan beklenen çağrısını yaptı.

Şimdi neredeyse herkesin kafası karışık. İktidar yandaşları, her derde deva “büyük oyun” yaklaşımıyla meseleyi içselleştirmeye çalışsalar da fena halde çuvallamış görünüyorlar. Ana Muhalefet cephesinde de durum farklı değil. Karşı çıksalar barışın önündeki engel durumuna düşecekler. Destek verseler toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından mahkûm edilecekler. Onlar da durumu şimdilik gözlemlene konumundalar. DEM Parti ve Kürt Hareketi ise daha vahim durumda. Ne deseler elde kalıyor. Öyle ki bir kesim 40 yıl boyunca neyin mücadelesini verdiğini sorgularken, bir başka kesim de Bahçeli hakkındaki methiyeleri sebebiyle Sırrı Süreyya Önder’e veryansın etmekte. Ancak Kürt Hareketinin de kafasının da nihayetinde hayli karışık olduğu gözleniyor.

Bu çalışma, “iş nasıl oldu da buralara geldi” mevzusunu, üç perspektiften analiz etmeye çalışmaktadır. Birincisi dünyada yaşanan gelişmelerin bölgeye olan etkisidir. Uluslararası alanda yaşanan gelişmeleri ve bu gelişmelerin Ortadoğu ölçeğindeki yansımalarını ele almak, ikinci bir açılım sürecinin gereklerini de anlamamızı sağlar. İkinci perspektif Kürt Hareketi özelinde, geçmişte defalarca tekrar ettiğimiz tahlilleri özetlemek de sürecin geldiği noktayı anlaşılır kılacaktır. Son olarak emperyalizm, dünya ve Türkiye açısından bir gelecek tartışması yapmanın belki de tam sırasıdır.

### Uluslararası Gelişmeler ve Ortadoğu

Samir Amin, dünyadaki küreselleşmiş liberalizmin, aynı zamanda ABD emperyalizminin gezegen üzerindeki nüfuzunu daha da güçlendireceği; ABD’nin, Avrupa’yı kendine tabi hale getirip, gerektiğinde jenoside de başvurmadan çekinmeden dünyanın geri kalanını tarihte görülmemiş vahşi yöntemlerle yağmalamasının yolunu açacağını öngörmüştü. (Amin, 2014 ) Zamanımızda yaşananlar, Amin’i haklı çıkarmış durumdadır. Ancak daha da önemlisi, Amin’in bahsettiği uluslararası durum da ortaya çıkmaktadır. Bu görüşe göre; ABD hegemonyasına girmiş bir Avrupa hayali, liberal demokratik dünya için son tahlilde bir tehlike haline gelecek ve “Atlantik Projesi” haline dönüşecektir. Trump’ın 2024 yılında yeniden ABD başkanı seçilmesiyle Amerikan dış politikasında yaşanan gelişmeler, Avrupa üstünlüğü ve idealinin, Pasifik Hegemonyası lehine son bulduğunun Amerika tarafından resmen ilan edildiği bir süreci getirdi. Aslında bu

sadece Avrupa'nın ABD güdümüne girdiğinin ilanından ibaret bir açıklama, yaşananları izah etmekte yetersiz kalır. Çünkü bu durum, zaten İkinci Paylaşım Savaşı sonrası süreç boyunca bilinen bir olguydu. Trump Doktrinini bu olgudan farklılaştıran şey, sadece "Batı Hegemonyası" teriminin altını artık Avrupa ile beraber değil, tek başına doldurması değildi. Trump Avrupa üstünlüğünün ve "Avrupa Medeniyetinin" resmen yıkıldığını ilan etmekle beraber, yaklaşık 40 yıldır can çekişen, yine Avrupa merkezli bir ideoloji olan klasik liberalizmin de cenazesini kaldırdı. Bunun ne demek olduğunu anlayabilmek ve nelere gebe olduğunu çıkarsamak için 1945 sonrasında günümüze dünyanın nasıl bir dönüşümden geçtiğini kısaca incelemek gerekir.

İkinci Paylaşım Savaşı sonrası, sosyalist blok karşısında liberal dünyanın temel tezi, "refah devleti" kavramında ifadesini bulan Keynesyen politikalar ve Avrupa devletlerinin ekonomik kalkınma politikalarıydı. Bu politikalar, kabaca sosyalist yol karşısında kapitalden işçi ve emekçiye daha fazla pay ayıran bir temele dayanıyor, sosyal güvenlik ve refahtan alt sınıfların da pay almasını sağlayarak "devrimci virüsün" yayılmasının önüne geçiyordu. Temel mantık, kapitalizmin dizginlenmesi yoluyla halkların elde edilen kapitalin hiç olmazsa bir bölümünden faydalanması idi. Bu kapitalist ekonominin siyasal alandaki temsilciliği, liberalizm ve sosyal demokrasi tarafından yürütülüyordu. Ancak, kapitalizmin 1970'li yıllarda yaşadığı dönüşüm ve nihayetinde SSCB'nin 1990'lı yıllardaki çöküşü, küresel ekonominin çarpıcı biçimde dönüşümünü de beraberinde getirdi. Ekonomik dönüşüm ideolojik dönüşümü de beraberinde getirdi. SSCB'nin çöküşü sosyalizmin krizine yol açarken, artık hasmı bulunmayan emperyalist-kapitalist yapı refah devleti gibi, birikimden pay vererek kitleleri uyuşturan bir düzeneğe ihtiyaç olmadığına karar verdi. Bu da önce refah devletinin sonrasında ise sosyal demokrasinin çöküşünü getirdi.

90'lı yılların ikinci yarısından itibaren sosyal demokrasinin de krize girdiği gözlemlendi. Önce kıta Avrupası dışındaki sosyal demokrat hareketler yara aldı. Küreselleşme ve vahşi kapitalist uygulamalar karşısında, niteliği itibariyle "orta yolculuğun" kalesi olan Avrupa Sosyal Demokrasisi de krize girdi. Küresel emperyalizmin temel hedeflerine uygun olarak, sosyal demokrat hareketlerin krizi, onları sınıf odaklı politikaları günümüzde "küresel" odaklı politikalar, iklim krizi, göç, etnik ve cinsel kimlikler gibi konularla ikame etmelerine yol açtı.

2025 yılına gelindiğinde Trump'ın seçilişini, liberal demokrasinin büyük bir krizi ve küreselleşmenin sonunu getiren simge olarak görmek gerekir. Liberal demokrasinin temel varsayımı insanoğlunun "rasyonel" bir varlık olduğudur. Dolayısıyla bu varsayımın gerektirdiği ekonomik ve siyasal özgürlükler, serbest piyasanın doğal bir sonucu ise liberal demokrasi de yine bu varsayımın siyasal örgütlenme biçimidir.

*Liberalizm kendisi için en iyi seçeneği tercih edebilecek ve tercihinin sorumluluklarını üstlenebilecek akli kapasiteye sahip ve toplumun özgür bireylerin aritmetik toplamı olduğunu ön kabul olarak alır. Bütün liberal ideolojiyi bu iki ön kabulün üzerine inşa eder. Liberalizmin ön kabulüne göre bireyler varoluşsal olarak zaten rasyonel varlıklar oldukları için, akıllarını kullanmalarını ve özgür tercihte bulunmalarını engelleyen ilişki ağları içine hapsolmaları halinde, bu rasyonel özün ortaya çıkamaması nedeniyle engelleri kaldırmak yeterlidir. (Hatipoğlu, 2022)*

Bu ideolojik kabullerin siyasal alandaki uzantısı, Batı demokrasilerinin en azından siyasal örgütlenme ve ekonomik girişimcilik noktasında tam bir özgürlük içinde işleyen mekanizmaları olmasını gerektirir. Uluslararası alanda ise, yine aynı mekanizmalar denge ve denetleme yönüyle işler. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi örgütler, bu denetleme mekanizmalarının ekonomik ayağını oluştururken, Kuzey Atlantik İttifakı (NATO) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi örgütler ise askeri ve siyasal ayağı meydana getirirler. Donald Trump'ın, bu noktada ABD Başkanı seçilmesi, dünyada var olan dönüşümün temel dinamiklerinden birini işaret ediyor. Çünkü Trump ve onun politikaları, liberal ekonomi ve politika mekanizmalarını dikkate almıyor, küçümsüyor ve gereksiz buluyor. Çin'in artan rekabeti, BRICS oluşumu ve ABD'nin dünya genelindeki ekonomik üstünlüğünün gerilemeye başlaması, kapitalistlerin hem siyasal hem de ekonomik düzlemde yeni arayışlara girmesine neden oluyor.

SSCB'nin yıkılmasından sonra sona eren iki kutuplu dünya sistemi, yerini çok kutuplu bir yeni düzene bırakmakta gibi görünüyor. Bu ortamda, Trump ve ABD muhafazakârlığı, yaklaşık 50 yıldır

dayanılan neoliberal politikaları, Biden'ın temsil ettiği liberal Amerika'nın aksine terk etme eğiliminde gibi görünüyor. Doğu Perinçek, bu ayrışmayı "tekelci sermayenin yurtseverler ve küreselciler olmak üzere ikiye bölünmesi" olarak tanımlıyor. (Perinçek, 2025) Bu yaklaşım İkinci Paylaşım Savaşı öncesi ABD'de içe dönmeyi ve küresel sorunlara karışmamayı öneren Charles Lindbergh'in "Önce Amerika" hareketi benzerlikler taşıyor. Hatta Trump'ın bu sloganı doğrudan seçimlerde kullandığı da biliniyor. Trump özetle; Doğu Asya ve Avrupa'da Çin ve Rusya ile uzlaşmayı, dış askeri ve ekonomik yardımları azaltmayı, NATO gibi birliklerin yükünü Batılı ülkelerle paylaşmayı ve uluslararası sorunları ilkeler ve diplomasi temelinde değil, karşılıklı kişisel ilişkilerle çözmeyi hedefliyor. Ekonomik alanda ise giderek Asya ve Afrika'ya kayan Amerikan sanayisini ülke içine geri çekmeyi ve gümrük duvarları ile iç piyasayı tahkim etmeyi amaçlıyor.

Neoliberaler açısından "çılgınlık" gibi görünen bu yaklaşım aslında çok da akla aykırı değil. Sermaye dâhil kapitalizmin en önemli temsilcileri Covid 19 salgınından itibaren dünyanın önemli dönüşümler geçirdiğini ve küreselleşmenin "filen" bittiğini kabul ediyor. Ancak "Yeni Amerika" sadece neoliberalizmi değil, klasik liberalizmi de reddeder bir görüntü çiziyor. Trump senato, Anayasa mahkemesi, NATO, AB gibi kurumları ciddiye almıyor. Klasik liberal demokrasinin gelişimi önleyici bürokratik mekanizmalar ve sermaye için bir yük olduğu görüşünü açık açık paylaşıyor. Dünyadaki çeşitli aşırı sağcı liderler ve organizasyonlara açık açık destek veriyor. Bu öngörülemezlik ve kurumsal işleyişin topyekûn reddi, sadece Amerikan başkanının popülistliği ve post-truth dönem yaklaşımıyla da izah edilemiyor. Ancak klasik liberal dengeleri derinden sarstığı kesin.

Tüm bu gelişmeler küreselleşme ve neoliberalizmin merkezi olan Batı Avrupa'da dehşetle karşılandı. Liberal Avrupa demokrasileri, bir yandan içeride giderek yükselen aşırı sağcı eğilimler ve ekonomideki durgunlukla mücadele ederken, diğer yandan da ABD'nin stratejik müttefiki konumundan Rusya ve Çin rekabetindeki basit bir domino taşına düşmenin endişesini yaşıyor. Rus-Ukrayna Savaşı'nda ABD'nin Zelensky'e desteğini çekmesi, AB'ye yeni gümrük vergileri koyması ve NATO'da Avrupalıların yükü paylaşması konusunda baskılarını arttırması Batılı liderleri sersemletmiş gibi duruyor. AB Komisyonu, AB çelik ve alüminyumuna ABD'nin olası tarifeleri hakkında açıklamasında; bu kararın küresel ticareti engelleyeceğini ve birliğin böyle bir gelişmeye tepki vereceğini ilan etti (European Commission - Statement, 2025). Avrupa ülkelerinde yapılan bir araştırma, AB yurttaşlarının ABD'yi stratejik bir müttefikten ziyade "gerekli bir ortak" olarak gördüklerini, Trump'ın seçilmesini uluslararası barış için "kötü" olarak gördüklerini ortaya koydu (Euronews Haber Sitesi, 2025) Özetle; ABD-AB ilişkileri geriliyor. ABD, AB'nin tam anlamıyla ABD egemenliğine girmesi gereken bir aparat olarak görürken, Avrupalılar ise ABD'nin hem tarzından, hem de ekonomi ve uluslararası arenadaki tutumundan son derece rahatsız görünmekte. Aslında bu da yeni bir olgu değil. 1962'deki Küba Krizi sonrası, ABD-SSCB arasında müttefiklerden gizli varılan uzlaşının ayrıntıları ortaya çıktığında, dünya kamuoyu adadaki füzelerin çekilmesi karşılığında Türkiye ve Avrupa'daki bazı nükleer başlıkların kaldırılması taahhüdünün verildiği ortaya çıkmıştı. Berlin ya Brüksel'e yapılacak bir saldırı için ABD'nin kendi kentlerinin vurulması riskini almayacağı Kennedy Doktrininin ayrıntılarının açıklanmasıyla net bir biçimde anlaşılmıştı. "Kömür-Çelik Birliğinin" birleşik bir Avrupa Devleti biçimine dönüşmesinde, bu krizin de önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Dünyada yaşanan gelişmeler Avrupa'yı nasıl bir yol izlemeye itecek? Bu noktada da iki farklı eğilim varmış gibi görünüyor. Birinci eğilim geleneksel yatıştırıcı politikaları sürdürmek ve ABD hegemonyasının kabulü yönünde iken, diğer bir eğilim Avrupa değerlerinin korunması ve birleşik bir Avrupa'nın aynı zamanda siyasal ve ekonomik bir güç olarak ortaya çıkması gerektiği görüşünü savunuyor. Öyle ki Mart 2025'te, Avrupa'nın yeniden silahlandırılması için 800 milyar Euro tutarında bir plan sunuldu (AFP, 2025)

Bu ortamda, ABD ve İsrail Ortadoğu'da yine birlikte hareket ediyor. Ukrayna'dan farklı olarak, Rus-İran desteğinin önü kesildi ve Suriye'de Esad rejimi yıkılarak HTŞ'nin iktidara gelmesi sağlandı. İsrail birlikleri iç karışıklıktan yararlanarak başkent Şam'a 20 km. mesafeye kadar yaklaştı. Ayrıca Golan tepelerini "sonsuz kadar" ilhak ettiğini duyurdu. 2025 yılı mart ayı itibarıyla, Akdeniz kıyılarında yerleşik Alevi halkına karşı geniş çaplı saldırılar düzenleniyor ve yeni rejime karşı muhalefet edebilecek unsurlar

temizleniyor. Kuzey Suriye’de bulunan ve Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanımlanan SDG güçleri ile Şam yönetimi arasında ise etnik ve dini azınlıkların anayasal haklarının güvence altına alınması karşılığında, YPG’nin Suriye ordusuna katılması ve altyapıların merkeze bağlanmasını öngören 8 maddelik bir anlaşma imzalandı. Her ne kadar çok genel ifadeler taşısa ve geleceği belirsiz olsa da, bu anlaşma Suriye’ye ilişkin emperyalist stratejinin hedeflerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Ama 3 ay ama 3 yıl sonra, Suriye’de İsrail’le müttefik bir uydu devlet ortaya çıkarılmakta, böylelikle hem Filistin’e hem de Lübnan’a ağır bir darbe vurulurken İran ve Hürmüz boğazı da kuşatılmaktadır.

Türkiye açısından durum, garip bir biçimde Türk Hükümeti tarafından bir çeşit “zafer” olarak değerlendirilmektedir. Oysa Suriye’de oluşturulmaya çalışılan yapı, Türkiye’nin önem atfettiği Filistin davasına tehdit olduğu gibi bizatihi Türkiye’nin kendisine de tehdittir. Elbette eğer ABD ve İsrail ekseninde Rusya ve İran karşıtı yeni bir ittifaka dâhil olmak gibi bir niyet yoksa! Mevcut Türk yönetimi açısından Suriye’nin toprak bütünlüğü ve üniter yapısının temel esas olduğu, burada bir oldubittiye izin verilmeyeceği defalarca deklare edilmiştir (BBC News , 2025). Ancak mevcut koşullarda ABD ve İsrail güdümünde bir Suriye’nin Filistin ve diğer Ortadoğu konularında Türkiye’nin çıkarlarını gözetmeyeceği, SDG’nin Suriye rejimine ortak edilmesi halinde, Türkiye denetimindeki Suriye Milli Ordusu’nun Kuzey Suriye’de tutunamayacağı ve Türkiye’nin de Kuzey Suriye’de güvenlik gerekçesi ile operasyonlar düzenleyemeyeceği açıktır. Ayrıca bu koşullarda, Suriye Devleti’nin kurumsal gücüne de ortak olacak SDG’nin, Türkiye’deki PKK’ya olan desteği arttırabileceği ve ülkedeki istikrarsızlığı arttıracığı da öngörülebilir.

Tüm bu gerekçeler, Türk Hükümeti’ni “iç cepheyi sağlamlaştırmaya” ve ülkedeki Kürt kökenli yurttaşların devlete bağlılığını arttırmak için yeni bir açılım süreci başlatmaya itmiş olabilir. Ya da ABD ve İsrail ekseninde yeni bir uzlaşmayla belirli kazanımlar karşılığında Suriye’deki duruma müdahale edilmemesi sağlanmış olabilir. Her durumda, son derece nazik ve yeni bir paradigma ile karşı karşıya olduğu gerçektir. Bu açıdan Suriye’deki mevcut durumun ilerleyen süreçte ne yönde ilerleyeceğinin son derece dikkatli değerlendirilmesi gerekir.

ABD emperyalizminin, Ukrayna özelinde Avrupa’daki pasif tutumunun aksine, Ortadoğu’da daha aktif bir pozisyon aldığı anlaşıyor. Suriye’de kurulan yeni oluşuma eklemlenecek SDG’nin, resmi bir statü kazanması ve dünya tarafından tanınması, bölgede Çin-Rusya-İran eksenine karşı ABD-İsrail-Suriye eksenine oluşturulma çabasına benzemektedir. Bu saflaşmada mevcut hükümet Suriye’deki gelişmeleri desteklediğine ve “terör örgütü” olarak tanımladığı SDG’nin Suriye Devleti’ne eklemlenmesine herhangi bir tepki vermediğine göre, ABD tarafından oluşturulan eksene dahil olacağı öngörülebilir mi? Böyle bir yaklaşım tarihi bir hata olur.

## **Kürtler ve PKK Açısından Durum**

Abdullah Öcalan’ın “çağrısının” Kürtler açısından anlamına geçmeden önce, çağırıcıyı incelemek ve PKK ile ayrılıkçı Kürtler açısından ne ifade ettiğine bakmak gerekir. Metin, PKK ve sempatizanları açısından bakıldığında en önemli saptamayı PKK’nın kuruluş ve dönüşümüne ilişkin yorumda yapmaktadır. Öcalan’a göre PKK, “kapitalist modernitenin son 200 yılda Türk-Kürt ittifakını bozmayı amaçlayan politikaları sonucu doğmuş ve Cumhuriyet’in tek tipçi politikaları sebebiyle güçlenmiştir.” (Öcalan, Diken, 2025) Terör örgütü lideri, devamla, “sınıf temelli” olarak başlayan hareketin aşırı milliyetçi bir savruluşa geçtiğini iddia etmektedir.

Bu açıklamalar, özünde PKK’nın temel iç çelişkilerini aynı biçimde yansıtmaya devam etmektedir. İşçi sınıfı temelli olduğu iddiası, Kürdistan olarak ifade ettikleri bölgede hangi işçi sınıfı olduğu ve bu sınıfın hangi kesimlerinden kuvvet alındığı noktasında temelsiz kalmaktadır. Yine liderinin iddiasına göre “reel sosyalizmden” etkilenen bu örgütün, ilk saldırılarını Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) yönelik olarak

gerçekleştirdiği göz önüne alındığında, Marksist bir örgüt olma savunusu anlamsızlaşmaktadır. Kaldı ki Türkiye’deki devrimci grupların, belki de kuruluşundan bu yana PKK’ya yönelik en büyük eleştirileri devrimci bir örgüt olmayıp “Kürt Milliyetçisi” oldukları yönündedir. Bu açıklamayla, daha en başından yapılan bu eleştiriler, bizzat örgütün lideri eliyle doğrulanmıştır. Öcalan bu açıklama ile de yetinmeyip PKK’nın “aşırı milliyetçi bir savrulma” yaşadığını kabul etmektedir.

İkinci önemli husus; PKK’nın varoluş nedeni olan “bağımsız Kürt devleti olgusunun” metinde kesin bir dille reddedilmesidir. Daha da ileri gidilerek bağımsızlık talebi yanında, federasyon ve özerklikte bu aşırı milliyetçi savrulmanın sonucu olarak toplumun sosyolojisine cevap olmayan talepler olarak mahkûm edilmiş, içeriği belli olmayan “Kültüralist çözümler” başlığıyla, geçmişte talep edilen kültürel haklar dahi anlamsızlaştırılmıştır. Bu noktada doğal olarak, PKK’nın geçmişten günümüze kurulmasına gerekçe olarak sunulan tüm talepler siyasal ve sosyolojik yönden reddedilmiştir. Sonuçta geline nokta; PKK’nın bir örgüt olarak var oluşunun anlamsızlığıdır ki hapisteki lideri de örgütün kendisini feshetmesini talep ederek açıklamayı bitirmektedir.

Buraya kadar açıklamanın incelenen bölümlerine bakıldığında; muhataplarının büyük bölümünün kendilerine sormaları gereken soru şu olmalıdır: o zaman neden mücadele ettik ve niye mücadele ediyoruz? PKK’nın aşırı milliyetçi bir örgüt olduğu, soğuk savaş koşullarında kurulduğu, kuruluşunun ve taleplerinin ütöpik ve gerçekleştirilemez olduğu saptamalarının hepsi nesnel olarak ortada olan analizlerdir. Burada atlanan konu soğuk savaş koşullarında ve sonraki süreçte, PKK’nın emperyalist ülkelerin aparatı ve uluslararası ilişkiler ile casusluk faaliyetlerinin piyonu olarak bolca kullanıldığı gerçeğidir. “Marksist” bir örgüt olarak devamlı surette emperyalist çıkarlar lehinde hareket etme ve geline noktada Ortadoğu’da ABD ve İsrail çıkarları lehinde çalışma izah edilememiş, ancak zımnen de itiraf edilmiştir. Aslında bu husus yeni de değildir. Öcalan, 1999’daki yakalanışından itibaren; ana tarafından Türk olduğunu, kullanıldığını ve artık devlete hizmet etmek istediğini her fırsatta belirtmektedir. Dolayısıyla 1999’dan bu yana örgütün siyasal ve askeri amaçlarıyla alakası olmayan bir yön belirlediği açıktır. Yine de, durum her seferinde pazarlık konusu yapılmış, 2005’e kadar önce Öcalan’ın hayatı karşılığında örgütün dağıtılabileceği sonrasında 2009’a kadar bazı demokratik reformlar önerilmiş, 2014’te başlatılan “açılım süreci” boyunca bu defa yerel özerklik ve “otonomi” karşılığında silah bırakma pazarlığı yapılmıştır. Geline noktada hiçbir talepte bulunmaksızın, memleketin geleceği ve refahı için hiçbir talepte bulunmaksızın, yine “ulvi bir fedakârlık” yapıldığı gözlemlenmektedir.

Geçmişten günümüze PKK yayınları incelendiğinde, ideolojik ve politik tutarsızlığın çeşitli ara kavramların arkasına saklandığı göze çarpmaktadır. Örneğin daha kuruluştan itibaren diğer sosyalist ve Kürt örgütlerine saldırılması “işbirlikçi Kürt unsurları ile olduğu kadar şoven Türk unsurları ve devletle de boğuşulmak zorunda kalınmıştı” şeklinde açıklanmaktadır. (Öcalan, Tarihin Nabız Atışı, 2012 ) Benzer biçimde reel sosyalizme bağlı devrimciler olarak kendilerini tanımlamalarına karşın, daha başlangıçta sosyalist örgütlenme ve ideolojik birikiminin sorunların çözümünde yeterli olmayacağı konusunda emin olmuşlardır. Kürt halkı bir sömürge ve Türk Devleti de sömürgeci olduğundan “demokratik uluslaşma modeli” adını verdikleri bir politikayı tatbik etme kararını almışlardır. Ancak bunun “milliyetçilikle” ilgisi yoktur. Zaten Kürtlerin durumunun da dünyadaki hiçbir örnekle ilgisi yoktur. Onlar dört parçaya bölünmüş uluslararası bir sömürgeci. Bu sebeple tüm ideolojik ve düşünsel mirası bir kenara bırakmak, var olan dünyaya karşı çıkmak, buna karşı savaşmak ve alternatifini yaratmak peygambersel bir yalnızlığı ve büyüklüğü göze almak demektir (a.y.g). Dolayısıyla geliştirdiği Kürt demokratik uluslaşması da kendisi gibi kapitalist moderniteye aykırı doğmuş, onun tuzaklarına düşmemiş, herhangi bir gücüne özentisi duymamış, onlar gibi olmayı önüne koymamıştır.

Yukarıdaki gibi pek çok metnin yer aldığı “Öcalan Külliyyatı”, aslında yoğun bir yoksulluk ve eğitimsizliğin kavurduğu az gelişmiş toplumlarda hemen hemen sürekli karşılaşılan lider ve örgüt tipidir. Gericiliğin her türünün makbul olduğu bu toplumlarda “ilerici” hareketler, ancak slogan ve tabelada popüler kavramları taşıyan, insanüstü ve peygambervari liderlere sahip, “hiç kimseye benzemeyen önder ve hiçbir

yapıya benzemeyen örgütlerden” müteşekkil yapılardır. Çağrı metni incelendiğinde de aynı akıl yürütme biçimi ve egonun yine hâkim olduğu görülmektedir. Metinde Öcalan örgütüne seslenerek “kongrenizi toplayın ve karar alın” dedikten sonra, bunu her çağdaş örgütün “gönüllü” yapacağından dem vuruyor. Anlattıklarının tüm “tarihi sorumluluğunu da” yine kendisi alıyor.

Öcalan tüm bu sorumlulukları kaldığı cezaevinden tek başına yüklenirken, 40 yılı aşan mücadelede yaşamını yitiren binlerce insanın sorumluluğu hakkında herhangi bir söylemde bulunmuyor. Diğer taraftan Sırrı Süreyya Önder’in metnin okunmasından sonra, sona iliştirdiği notlardan, bu çağrının metinde iddia edildiği gibi şartsız olmadığı, “demokratik ve hukuki güvencelerin sağlanmasına” bağlandığı ancak Ahmet Türk’ün tabiriyle “devletin metne konulmasını istemediğinden” böyle bir yol izlendiği anlaşılmaktadır. (BBC News Türkçe, 2025) Yine gazeteci İsmail Saymaz, DEM Parti Eş Başkan Yardımcısı Tayip Temel’e dayandırdığı haberinde Öcalan’ın çağrısının “bedava” olmadığını, PKK yetkililerinin açıklamaları doğrultusunda, Temel’in PKK tarafından silah bırakma için üç temel şart ileri sürüldüğünü belirtmektedir. (Saymaz, 2025) Bu şartlar; cezaevindeki Öcalan ve PKK’lı hükümlülerin infaz indiriminden yararlanması, dağdaki PKK’lıların eve dönüşlerinin kolaylaştırılması ve Kürt kimliği altında yapılan örgütlenme ve siyasi çalışmaların güvenceye alınarak kayyum uygulamalarının son bulması olarak açıklanmaktadır.

PKK ise çağrıya verdiği cevapta ateşkes ilan ettiğini, metne uyacağını belirtmiş, ancak gerekli hukuki ve demokratik zeminin sağlanması ve fesih kongresini bizzat Öcalan’ın yönetmesini talep etmiştir. Ayrıca örgüt, Öcalan’ın sınırsız bir biçimde etrafıyla iletişim kurabilmesi gerektiğini de taleplerine eklemiştir. (BBC, 2025)

Kuşkusuz bir terör örgütünün silah bırakma beyanında bulunması, sevindirici bulunması gereken, toplumun çektiği acıların son bulmasını sağlayacaksa olumlu görülebilecek bir adımdır. Ancak çağrının hem zamanlaması hem de arka planı, geçmiş tecrübeler dikkate alınarak incelenmelidir.

Öncelikle, tarihe bakıldığında PKK’nın bir silahlı örgüt olarak ateşkes ilan ettiği ya da barış ilan ettiği dönemler, genellikle örgütün en zayıf düştüğü ve silahlı gücünün büyük ölçüde sınırlandırıldığı zaman dilimlerine denk gelmektedir. Son yapılan çağrı da Suriye’de önemli dönüşümlerin yaşandığı ve Türkiye tarafından yapılan operasyonlarla örgütün silahlı gücünün büyük ölçüde yok edildiği bir döneme denk gelmektedir. Diğer taraftan, PKK’nın tüm tarihi boyunca göstermiş olduğu ikircikli yapı ve çelişkili adımlar, sanki şartsız ve koşulsuzmuş gibi sunulan bu ateşkes ve silah bırakmanın şartsız olmadığını göstermektedir. Örneğin; Öcalan ve PKK militanlarına ceza infaz indirimi yapılacak mıdır? Bahçeli’nin yukarıda alıntılanan konuşmasında, Öcalan’ın bir çeşit aftan yararlandırılarak siyaset yapmasının sağlanması, meclise girmesi ve DEM Parti’nin başına geçmesi önerilmektedir. Bahçeli, hükümet ya da genel olarak devletin böyle bir yetkisi var mıdır? “Fikir suçu” kapsamında değerlendirilebilecek, sadece ideolojik mücadele yürüten ve silahlı eylem yapmamış, cebir suçu işlememiş, yurttaşlara fiziki ya da manevi zarar vermemiş örgüt militanları dışında, sözgelimi terör örgütünde bulunduğu süre boyunca 17 yurttaşın katline sebep olmuş bir teröristi yasaların affetme ya da cezasını indirme yetkisi, kim tarafından hangi birime verilebilir?

Öte yandan, siyasi, demokratik ve kültürel haklar ile kimlik üzerinden siyasi örgütlenme mekanizmalarının güvence altına alınması; yani özünde tüm “demokratik” reformların Kürt kimliği etrafında gerçekleştirilmesi, Öcalan tarafından mahkûm edilen “modası geçmiş kültüralist ve milliyetçi” sapmalardır. Terör örgütüne karşı yürütülen mücadele, kültürel özerklik, otonomi, federasyon ya da konfederasyon gibi ayrılıkçı taleplerin reddine dayanmaktadır. Geline aşamada emperyalist kapitalizmin yeryüzündeki ağa babası konumundaki ABD ve İsrail’in müttefiki “Marksist-Leninist” PKK ve lideri, hiçbir şey istememekte, ama çok şey talep etmektedir.

Bu çalışmanın yazarı, uzun yıllar boyunca PKK sorununun Kürt sorunu olarak ortaya konmasının yanlışlığını savunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, elbette ve doğal olarak kuruluşunda büyük roller üstlenmiş ve mevcudiyetinin çok önemli bir unsurunu teşkil eden Kürt halkının refahı ve özgürlükleri için gerekli tedbirleri almak zorundadır. Yurttaşı olan Kürt toplumunun ekonomik, sosyolojik ve kültürel

sorunlarını en üst düzeyde ele almak ve çözümlemek devletin başlıca görevlerindendir. Ancak sorunların çözümünde esas etmen, muhatabın Kürt toplumu olmasıdır. Demokratik bir toplumda, diğer unsurların olduğu gibi Kürtlerin de hak ve özgürlüklerini savunacak olanlar, toplum hayatının vazgeçilmez demokratik unsurları olan sivil toplum örgütleri, sendikalar ve siyasal partilerdir. Türkiye genelinde yaşanan ve doğu bölgelerde daha da ağırlaşan temel sorunlar; feodal ilişkilerle kurulu mafyatik düzen ve baskılar, yoksulluk ve eşit yurttaşlık gibi konulardır. Bu sorunların çözümü ise Türkiye Büyük Millet Meclisi ve demokratik hayattır. Türkiye'nin demokratik, ileri ve müreffeh bir hukuk devleti olması, Kürt kökenliler de dahil olmak üzere tüm Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının hakkıdır. Demokratik bir ülkede ise, toplumun bir kesimine ayrımcı ve ayrıcalıklı haklar tesis edilemez. Tekraren söylemek gerekirse Türkiye'nin muhatabı Kürtler ve onların demokratik-hukuki temsilcileridir.

## **Emperyalizm, Türkiye ve Gelecek**

Dünya değişiyor. İkinci Paylaşım Savaşı sonrası ortaya çıkan Kapitalist Blok ve Sosyalist Blok eksenini, 1990'ların başında SSCB'nin çözülmesiyle yerini vahşi kapitalizm ve neoliberalizm sistemine bırakmıştı. Bu düzende ABD ve onun kapitalist yandaşları, "tarihin sonunun" geldiğini, kapitalizmin bir siyasal ve ekonomik toplumsal düzen olarak insanlığın vardığı son aşama olduğunu ve bundan böyle bu sistem içerisinde yaşanılacağı iddiasındaydılar. Ancak çok kısa süre içerisinde dünya sisteminin taşlarının oturmadığı, sadece bir geçiş dönemi yaşandığı anlaşılabaktı. Gerçi "Tarihin Sonu" tezinin mucidi Francis Fukuyama bile, daha o dönemde "iktidarın patrimoniyal eğilimlerinin ve gelecek kuşakların yaşamdaki "doğal eşitsizliği" kabullenmeyecek olmalarını" ciddi bir tehdit olarak görmüştür (Fukuyama, Tarihin Sonu ve Son İnsan, 2018).

2000'li yılların başından itibaren, Fukuyama'nın da kısmen öngördüğü şekilde dünyanın yeni nesilleri, "tarihin sonunu" kabul etmemiştir. ABD ve müttefikleri tarafından oluşturulan ve yeni dünya düzeni olarak adlandırılan sistemin Batı dışındaki ülkelere yayılma çabası ve bunu yaparken gösterdiği gaddarlık ve kural tanımazlık karşısında, dünyanın her yanında çeşitli isyanlar ve savaşlar yayılmıştır. Kuşkusuz bu yeni düzen safsatasını bitiren olgu 11 Eylül Saldırıları olmuştur. Amerikan finans ve askeri merkezlerine yapılan ve doğrudan ABD'liler tarafından eğitilip organize edilen bir örgüt olan El Kaide tarafından gerçekleştirilen bir dizi saldırı, uygar toplumları dehşete düşürmüştür. Dünyanın en büyük ülkesinin bile hiçbir biçimde güvende olmadığı bu yeni dünyada, emperyalist amaçlara hizmet edilmesi için yaratılan bu canavar; El Kaide, Taliban, Boko Haram, İşid ve HTŞ gibi farklı görünümeler altında, insanlığa o güne kadar korku filmlerinin yaratıcılarının bile hayal edemediği bir kâbus ve dehşeti yaşatacaklardır.

1973'te yaşanan Petrol Krizi'nin ardından, uluslararası sermayenin dönüşümü hızlanmıştı. Buna SSCB'nin yıkılışından sonra askeri bir tehditten kurtulan ABD'nin, dünyanın her bölgesinde yoğun bir biçimde emperyalist sömürü mekanizmalarını işletmesi ve periferilerde neoliberal politikaları dikte etmesi sonucu dünya genelinde yaşanan hızlı yoksulluk ve sömürü süreci, Batı dışındaki ülkelerde krizlerin baş göstermesine sebep oldu. Evrende doğal bir eşitsizliğin olduğunu kabul eden ve bireylerin rasyonel davranmaları ile demokratik hayatın genişleyeceğini ön gören klasik liberalizm karşısında Neo-liberalizm, sahip olduğu tek rasyonel olan "güçlü olan hepsini alır" teorisi çerçevesinde, bir çeşit altta kalanın canı çıksın yöntemi uygulayarak tüm dünyayı yoğun biçimde sömürmeye başladı. Bir biçimde karşı koymaya çalışan tüm ülkeler şu ya da bu biçimde ezildi. Üstelik bu baskı ve zorbalık hareketlerine "devrim, bahar, demokratikleşme" gibi süslü ve yüksek terimler bulundu. Nihayetinde Fukuyama bile dehşet içinde; "daha fazla demokrasi talebiyle başlayan protestolar sonucunda ortada devlet diye bir şeyin kalmadığını" itiraf etmek durumunda kalacaktır (Fukuyama, Siyasi Düzen ve Siyasi Çürüme, 2018).

Ortadoğu ve Afrika ile Avrupa'nın doğusunda yeni ortaya çıkan devletlerde, insanlar neoliberalizmin güler yüzü sayesinde daha dün komşu oldukları satırlarla doğrayıp yakarak kıyasıya "özgür dünyaya" intibak

ederlerken, Doğu Asya’da Çin üstün potansiyeli ve çok kutuplu dünya hedefi ile “kazan-kazan” modeline dayanan yeni iş birliği perspektifi sayesinde ekonomik olarak büyük bir güce erişti. 1970’li yıllardan itibaren on yıllar boyunca sokaklarında toplu ölümlerin gerçekleştiği, açlık ve yoğun yoksulluğun hüküm sürdüğünün söylendiği ülkede inşa edilen şehirlerin, devasa barajlar, fabrikalar ve temiz enerji santrallerinin, özellikle Xi Jinping döneminde daha da görünür olmasıyla, Batı için “Çin Tehdidi” kavramı gündeme gelmeye başladı.

Öte yandan, emperyalizm soğuk savaş döneminde kendi kurduğu kurumlara da bu dönemde ölümüne saldırdı. Demokrasisi ve devlet gelenekleriyle meşhur Avrupa ülkeleri, faşist ve ırkçı lider ve partilerin ya etkisi altına girdiler ya da tehdit edilir duruma geldiler. Ekonomi mucizesi Güney Kore, Tayvan ve Malezya gibi ülkeler, bir taraftan neoliberalizmin en şiddetli uygulandığı mecralar olarak çok büyük bir finansal güce sahip olurken, diğer taraftan da insanın hiçbir kıymetinin olmadığı coğrafyalar olarak alkolizm, fuhuş ve intihar istatistiklerinde geri kalmış Afrika ülkelerini bile solladılar. Türkiye’de Mustafa Kemal Atatürk’ten sonra bin bir ilmekle oluşturulmuş parlamenter demokrasi ve devlet sistemi, 2003 yılının 1 Mart’ında TBMM ABD’nin Irak istilasına destek vermediği için mütemadiyen aşındırılarak yok olma durumuna getirildi.

2025 yılından dünyaya bakıldığında, tarihin sonunun kesinlikle görünmediği söylenebilir. Tam tersine; vahşi kapitalist politikalarla dünyanın tamamında geniş bir biçimde artan sömürü olanakları, sermayenin uluslararasılaşmasının toplumsal düzeydeki yansıması olan küreselleşme politikaları ve geleneksel kurumların hızla aşındırılması karşı toplumsal hareketleri de hızlandırmıştır. Küreselleşme ve emperyalist sömürünün doğal bir sonucu olarak, dünyanın kaynaklarının hızla sömürülmesi, bir taraftan ekonomik bunalımları arttırırken, diğer taraftan da kapitalist üretim ilişkilerinin yalnızca kâra dayalı üretim ve tüketim anlayışı, doğa katliamını, küresel ısınmayı ve canlı türlerinin yok oluşunu beraberinde getirmiştir.

İklim değişikliği ve üretimin ucuz iş gücü bulunan merkezlerde toplanması, kitlesel göç olgusunu dünya gündemine taşımıştır. Günümüzde dünya ölçeğinde en büyük sorunlar olarak küresel ısınma ve kitlesel göç olguları gündeme alınmaktadır. Yoksul ülkelere doğru başlayan kitlesel göç olgusu, gelişmiş ülke toplumlarının sosyolojisini bozmuş, bu ülkelere de bozulan toplum düzeni siyasal alanda ırkçı ve göç karşıtı eğilimleri güçlendirmiştir. Sonuç olarak neoliberalizmin uygulamaları sosyolojik, ekonomik ve siyasal alanda domino etkisi yapan krizlerle dünyayı daha kötü bir yer haline getirmiştir.

Diğer taraftan neoliberal uygulamaların gelişmiş Batılı ülkelere de önce durgunluğa sonrasında ise krizlere sebebiyet verdiği görülmektedir. Finansal sermayenin uluslararasılaşması, yatırımları ve üretim bantlarını giderek işçiliğin ve vergilerin ucuz olduğu az gelişmiş ülkelere taşınması, yeni bir sömürü biçimini ortaya çıkarmıştır. Bu gelişme ve taşınma sürecinde Batının geleneksel sanayisi de büyük zarar görmüş, ancak finans kapital merkezlerinin her şeye rağmen Batılı merkezlerde kalmayı sürdürmesi sebebiyle krizlerin şiddeti azaltılabilmektedir. Ancak üretim sermayesinin giderek yoksul ya da az gelişmiş ülkelere kaydırılması dipten gelen bir işsizlik ve ekonomik durgunluk dalgasının Batılı ülkelere de etkisini göstermeye başlamasına sebep olmuştur. Geleneksel sanayinin Batıdaki çöküşüne verilebilecek en iyi örnek ABD’nin Detroit şehri olabilir.

Amerika’nın Orta Batı bölgesinin en büyük şehirlerinden biri olan Detroit, aynı zamanda ilk otomotiv fabrikalarının kurulduğu “motor city” olarak biliniyordu. General Motors, Ford, Chrysler gibi dönemin en önemli otomotiv üreticilerinin merkezlerinin toplandığı şehir XX. Yüzyılda ABD’nin en kalabalık 4. şehri ve dünya otomobil pazarının merkezi olarak bilindi. Gelişmiş ekonomisi, özellikle güney eyaletlerinden yoğun bir göç dalgasını da beraberinde getirdi. Bu göçün ana aktörleri, geniş iş imkanlarından yararlanmak isteyen güneyli siyahiler oldu. Ancak 1973 petrol krizinin küresel etkileri ve dönüşen kapitalist üretim tarzının daha ucuz maliyetleri öne alması sonucu büyük otomotiv sermayesi, fabrikalarını daha ucuz üretim yapmak istedikleri Asya ülkelerine taşıdılar. Bunun sonucunda 1990’lardan itibaren şehir önce nüfus kaybetmeye, sonrasında ise borçlarını ödeyememeye başladı. 2013 yılında resmen iflas eden en büyük Amerikan şehri olarak tarihe geçti. Günümüzde işsizliğin %15,4 yıllık nüfus artışının %- 4,2 ve ortalama cinayet oranının %48 olduğu bir hayalet şehir haline geldi (Versus, 2025). Bugün 18,7 Milyar Dolarlık borcu ile iflas etmiş bir kent görünümündeki Detroit’te neredeyse kamu hizmeti diye bir şey bulunmamaktadır.



Toplu ulaşım neredeyse sıfırdır, şehrin sokak lambalarının büyük çoğunluğu kullanılamamaktadır ve merkezdeki 1 kilometrekarelik alan haricinde yer alan mahallelerin büyük çoğunluğu tahrip olmuş mekanlarla dolu boş arazilerden oluşmaktadır. Bu arazilerin toplamı 100 bini geçmektedir ki bu arazilerin toplam alanı 12 adet İstanbul şehrini içine alabilir. 20 yıl önce 1,8 milyon olan nüfus günümüzde 700 binin altına düşmüştür. ABD'nin suç oranı en büyük şehridir. Suç istatistikleri Bağdat ile neredeyse aynıdır.

Emperyalist kapitalizmin dönüşümü, sadece yoksul ülkeleri değil Batılı zengin ülkeleri de tehdit etmektedir. Temelde sadece sermaye çıkarlarını hedefleyen ekonomik ilişkiler mekanizması, kabaca elde edilen zenginliğin küçük bir kısmının çalışan sınıflara dağıtılması olarak anlaşılabilir. “refah devleti” kavramını yerle bir etmiştir. Batılı ülkelerde sosyal güvenlik şartları giderek ağırlaştırılmakta, eğitim, sağlık ve konut gibi geçmişte temel insan hakları olarak kabul edilen unsurlara ilişkin şartlar giderek ağırlaştırılmaktadır.

Gelinen noktada, milyarder Marc Benioff'un da Dünya Ekonomik Forumu'nda açıkça ifade ettiği gibi “bildiğimiz anlamda kapitalizm ölmüştür” (Benioff, 2019) Yeni kapitalizm ve alternatifleri, yaşadığımız çağda bir geçiş sürecindedir. Yeni bir denge ortaya çıkana kadar sürecek olan bu dengede, üretim ilişkilerinden siyasal süreçlere kadar her konuda yeni bir yaklaşım benimseneceği anlaşıyor. ABD Başkanı olarak Trump'ın ikinci kere seçilmesi bu bakımdan önem taşıyor.

Trump'lı ABD, 2025 yılı itibariyle izlenen politikalar göz önüne alındığında, Avrupa'da ABD yayılmacılığını daha fazla korumak istemiyor. Özellikle Ukrayna Savaşı'ndan bir an önce çıkmak, açıkça ifade ettiği üzere Ukrayna'nın madeni zenginliklerine el koymak istiyor ve Ukrayna'nın bağımsızlığıyla da pek ilgilenmiyor (BBC International, 2025). Ayrıca Avrupa'nın harcamalara daha fazla katılmasını, Danimarka'ya bağlı Grönland'ın ABD'ye verilmesini, Kanada'nın ABD eyaleti olmasını ve NATO'nun askeri yükünü AB ülkelerinin çekmesini de istiyor. İlk bakışta yukarıda yazılanlar ironi ya da espri gibi görünüyor olabilir. Ancak eski dünya geride kaldı ve O bunları gerçekten istiyor!

Avrupalıların bir anda ve pervasızca “satılması” bu noktada onları telaşlandırmışa benziyor. AB kapsamında Almanya ve Fransa gibi ülkeler, birleşik bir Avrupa ordusu kurma, ayrıca Avrupa Devleti oluşturma yönünde daha kararlı adımlar atılması gerektiğini dillendirmeye başladılar. İngiltere'nin Brexit kararından ne kadar memnun olduğu önümüzdeki dönemde daha iyi analiz edilebilir. Ancak Trump ile yaptığı görüşmede “biz de güçlü bir ülkeyiz” dediği zaman meslektaşından “biz olmazsak Rusları yenebilir misiniz?” gibi bir yanıt alan İngiltere Başbakanı, bu karardan o kadar da emin olmamalı. Yöntem ve medeniyet yönünden de ABD'den oldukça farklı olan Avrupa ülkeleri, bağımsız bir güç oluşturabilirler mi? Oluşturabilirler. Hem potansiyelleri hem de dünya medeniyetinin merkezlerinden biri olmaları yönünden bu mümkündür. Ancak burada iki unsur önem taşımaktadır: Birincisi böyle bir hareket Avrupa'yı ABD güdümlü bir topluluk olmaktan çıkmaya zorlayacaktır. Bu noktada özellikle Rusya ve gerisindeki Çin ile iyi ilişkiler kurmaları gerekecektir. Aslında bu da imkânsız değildir. Tabii AB kendisini bölgesel bir kutup ve ABD'den bağımsız bir güç olarak kurgulamaya niyetliyse. Ekonomik yönden son yıllarda AB-Çin ilişkileri son derece gelişmiş ve gelecek vadeden bir potansiyele kavuşmuştur.

“Avrupa Birliği ve Çin arasındaki ilişkilerinin önemli bir dayanağının 1985'te imzalanan Ticaret ve İş Birliği Anlaşması olduğu hatırlanırsa, konjonktürel jeoekonomik gelişmelerin, AB-Çin dinamiklerine etkisinin mevcut küresel sistemin en stratejik ilişkisi olarak kabul edilen ABD-Çin rekabetinden farklılık gösterdiği ileri sürülebilir. Nitekim, dünyanın en büyük ikinci gücü olan Çin ile AB'nin dış ticaretinin gayri safi yurt içi hasılasına oranı 2022 verileriyle yüzde 5,4 iken, bu oran ABD ile olan ticaretinde yüzde 2,7'dir.” (Karabel, 2024)

Sadece basit birkaç veri bile, dünyanın geleceğinin neoliberal emperyalizm değil, adil rekabet ortamı fırsat eşitliği ve karşılıklı kazanç ilkelerinde olduğunu göstermekte. Peki Avrupa bu gerçekleri ve aydınlanmanın gerçek ilerici dönüşümünü kabul etmeye hazır mıdır? Bulunduğumuz aşamada bu sorunun cevabı kesinlikle hayır olacaktır. Her ne kadar AB tarafından yayınlanan son çalışma raporlarında Çin “rekabetçi ortak” ve “gelecek vaat eden bir müttefik” olarak tanımlansa da, Avrupa üzerinde son 80 yıldır süren ABD hegemonyası, yerleşik kurumların giderek neoliberal ve küreselleşmecî politikaları sindirmiş olmaları, uluslararası işbirliği ve karşılıklı çıkarları gözetin

“kazan-kazan” odaklı bir ticarete hazır gözükmemektedir. Ancak Amerikan politikaları Trump ile birlikte daha da baskıcı bir ekonomik çerçeve çizdiği takdirde, Avrupa ülkelerinin de farklı mecralara itilmeye zorlanabileceği de hiç yadsınacak bir seçenek değildir.

Bu ortamda Türkiye’nin konumu daha da stratejik bir önem arz etmektedir. Türkiye 1940’lı yıllardan itibaren ABD’nin Ortadoğu, Güney Avrupa ve Karadeniz’de sadık müttefiki ve ileri karakolu vazifesi olarak varlığını sürdürmüştür. Geline nokta emperyalist sistem tarafından devlet sistemi ve demokrasisi aşındırılmış, ülke olarak varlığı dahi tartışma konusu yapılmıştır. AKP döneminde kısa vadeli düşüncesiz politikalar ve Yeni-Osmanlı hayalleriyle sistemin disiplini dışına çıkıldığında, her seferinde cezalandırılmış ve güvenilir müttefik konumunu kaybetmiştir. Geline aşamada, Irak ve Suriye’de oluşturulmak istenen emperyalizm yanlısı yeni yapılanmalar, İsrail’in Ortadoğu halklarına artan zulmü ve kuzeyde yaşanan Ukrayna-Rusya çatışmasının tam ortasında bulunan Türkiye, bu noktada adımlarını dikkatli atmaktadır.

Bir gerçeği açık belirtmek gerekir ki Türkiye hem İslam ulusu olması ve kadim bir imparatorluğun mirasçısı olması yönüyle, hem de muasır medeniyet seviyesine ulaşma ülküsüyle donanmış modern ve demokratik yapısıyla bölgesinde gerçek bir güç ve dikkate alınması gereken bir aktördür. Ancak dış politikada sürekli yalpalayan görüntü ve içerideki istikrarsız yapısı ülkeyi giderek zayıflatmıştır. Ancak dezavantajlı gibi görünen durumun hızla tersine dönmemesi için hiçbir sebep yoktur. Türkiye laik-demokratik sağlıklı işleyen bir rejime ve komşularıyla iyi ilişkileri öne alan “tam bağımsız dış politika” ile bu görünümünden kurtulabilir. Yasaların ve kurumların dikkate alınmadığı, sosyolojik fayların toplumu böldüğü anti-demokratik görünümünden sıyrılarak demokratik bir iktidar yönetiminde bağımsız bir politika izlediği takdirde, ülkenin toparlanmaması için hiçbir sebep yoktur. Toplumun dahi beklemediği ölçüde hızla ekonomik veriler düzelebilir, üretim ekonomisini ön plana alan ve yolsuz bir kapitalizmi öncelemeyi reddeden bir anlayışla, büyük bir hızla kalkınabilir. Gelişmiş bir medeniyet olması ve tarihsel bağların kuvvetli olması sebebiyle, toplumun genel görünümü Avrupa ile ilişkilerin daha iyi olması ve AB’ye üye olunması gibi görünmektedir. Eğer gerçekten halkın iradesi bu yönde ise bu hedef gerçekleştirilebilir. AB’nin Türkiye’ye olan ihtiyacı, Türkiye’nin AB’ye olduğundan daha fazladır. Türk nüfusu, Avrupa’nın en kalabalık, en genç ve dinamik halkıdır. Ordusu, Avrupa’nın en büyük ordusu ve ABD dahil dünyanın en operasyonel kabiliyeti yüksek gücüdür. Böyle bir gücün AB’ye üye olması elbette Avrupa açısından avantajlıdır. Ki Avrupalı politikacıların da bu konuyu anlamaya başladıkları anlaşılmaktadır. Son olarak Polonya Başbakanı Tusk’ın açıklamaları ve Alman Şansölyesi Sholz’un Türkiye’nin AB’nin ihtiyacı olan bir müttefik olduğu yönündeki değerlendirmeleri bu açıdan dikkate değerdir (Euronews, 2025).

Türkiye’de muhtemel bir iktidar değişikliği, özellikle ülke içindeki bazı çevreler tarafından AB ve ABD güdümüne girmek olarak yorumlanmaktadır. Daha da açıkçası CHP’nin iktidara gelme olasılığı, belirli çevreler tarafından AB-ABD desteğindeki bir proje olarak sunulmaya çalışılmaktadır. Bu gerçekten akıl dışı iddia, öncelikle bir önceki iktidarın ABD-AB itirazına rağmen mi seçildiği sorusunu akla getirmektedir. İkinci olarak; bu iddiaları temellendiren çevreler, AKP iktidarında devamlı surette bir “millilik” aramakta, ancak her seferinde hüsrana uğramaktadırlar. AKP pragmatik bir partidir ve artık sağır sultanın da bildiği üzere; kendi süreçleri ve planları olan Batılı ülkelerin yoğun desteği ile iş başına gelmiştir. Belirli dönemlerde, yukarıda da bahsedildiği üzere sistemin disiplini dışına çıkabilmiş, ancak bu çıkış; öncelikle hesapsız politikaların sonucu gelişen oldu bittiler ya da başka çare kalmaması sebebiyle olmuştur. Diğer bir sebep ise, Osmanlı Devleti’nin yıkılma döneminde izlenen politikalara benzer biçimde, ekonomik ve sosyolojik açıdan sarsıntı geçirilen dönemlerde Rusya’yı ABD’ye, ABD’yi AB’ye karşı kullanmaya çalışmak gibi müstemleke devlet stratejileri ve şahsiyetsiz bir dış politika batağına batılmış olmasıdır. Bütün bu “u” dönüşlerinde millilik aramak, hayalcilik, fantezidir.

Ancak diğer taraftan, Türkiye’nin demokratik ve güçlü bir iktidarla yeniden AB hedeflerine yönelmesi halinde, belki de ülke tarihi boyunca görülmemiş ölçüde bağımsız bir dış politika izlenebilir. ABD-AB ilişkilerinin çatırdadığı, çok kutuplu bir dünyaya gidildiği dönemde Çin ve Rusya ile samimi dostluk ve ticaret ilişkileri olan, İran ve Ortadoğu coğrafyasında karşılıklı güven ve çıkara dayalı dostluk ilişkileri kurmayı başarabilmiş bir Türkiye AB açısından da güçlü bir ortak olacaktır. Hatta AB perspektifinde öncü duruma geçerek bağımsız bir Avrupa hayaline katkıda bulunan bir ülke de olunabilir. Bu olmadığı takdirde ise, AB ile aparat ilişkisine razı gelinmemeli, ABD ya da AB emperyalizmine körü körüne teslim olunmamalıdır.

## Kaynakça

- AFP. (2025, Mart). *www.france24.com*. *www.france24.com*: [https://www-france24-com.translate.goog/en/live-news/20250304-eu-chief-unveils-800-billion-euro-plan-to-rearm-europe?\\_x\\_tr\\_sl=en&\\_x\\_tr\\_tl=tr&\\_x\\_tr\\_hl=tr&\\_x\\_tr\\_pto=tc](https://www-france24-com.translate.goog/en/live-news/20250304-eu-chief-unveils-800-billion-euro-plan-to-rearm-europe?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc) adresinden alındı
- Amin, S. (2014 ). *Liberal Virüs*. İstanbul: Yordam Yayınları.
- Bahçeli, D. (2024, Ekim 17). <https://www.mhp.org.tr>. [https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel\\_baskan/konusma/5354/index.html](https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/5354/index.html) adresinden alındı
- BBC. (2025, Mart 1). *www.bbc.com*: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cewkgy2g74ro> adresinden alındı
- BBC International. (2025, Şubat 25). BBC International: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cqjdezpexx2o> adresinden alındı
- BBC News . (2025, Mart 13). *BBC News Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c8x495x0yy5o> adresinden alındı
- BBC News Türkçe. (2025, Şubat 26). *BBC News*. *www.bbc.com*: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c8d498rdm2lo> adresinden alındı
- Benioff, M. (2019, Ekim). *CNN Business*. *www.cnnbusiness.com*: <https://edition.cnn.com/2019/10/04/business/marc-benioff-capitalism-dead/index.html> adresinden alındı
- Euronews Haber Sitesi. (2025, Şubat 12). *www.euronews.com*. Euronews: <https://fr.euronews.com/2025/02/12/selon-une-etude-les-europeens-considerent-les-etats-unis-comme-un-partenaire-necessaire-et> adresinden alındı
- European Commission - Statement. (2025). *Statement by the European Commission on potential imposition of US tariffs on EU steel and aluminium*. Brüksel: APP Pressroom.
- Fukuyama, F. (2018). *Siyasi Düzen ve Siyasi Çürüme* (1 b.). (M. M. Özeren, Çev.) İstanbul: Profil Kitap.
- Fukuyama, F. (2018). *Tarihin Sonu ve Son İnsan* (2 b.). (Z. Dicleli, Çev.) İstanbul: Gün Yayıncılık.
- Hatipoğlu, A. (2022, Ağustos 06). Sosyal Demokrasi ve Devrimci Siyaset (1),. *Aydınlık*, s. 1.
- Öcalan, A. (2012 , Mart-Nisan-Mayıs). Tarihin Nabız Atışı. *Komünar*, s. 127.
- Öcalan, A. (2025, Şubat 27). *Diken*. *www.diken.com.tr*: <https://www.diken.com.tr/ocalanin-aciklamasinin-tam-metni/> adresinden alındı
- Perinçek, D. (2025, Mart). Türkiye'deki Trump Umutlarına Kar Yağdı. *Teori Dergisi*(422), s. 8.
- Saymaz, İ. (2025, Mart 01). *Halk Tv*. <https://halktv.com.tr/siyaset/ismail-saymaz-saklanan-ocalan-ve-pkk-gercegini-acikladi-918096h> adresinden alındı

